

19-дарс. Қатъий ва қатъий эмас хабарлар (Сунний ақийдалар)



17:00 / 28.12.2020 1842

Ўта бир муҳим нарсани билиб олиш ақийда илмини ўрганувчи шахс учун лозим ва лобуддир.

Мутавотир хабар, хоҳ Қуръони Каримда, хоҳ ҳадиси шарифда собит бўлган бўлсин, қатъий ёки қатъий эмасга бўлинади. Қатъий хабар деганимизда, маъноси фақат бир нарсани англатадиган, бошқача тушуниб бўлмайдиган хабар кўзда тутилади.

Мисол учун, Аллоҳ таолонинг «Қул ҳуваллоҳу аҳад» деган ояти. Бу оятнинг маъноси «Аллоҳ бир, деб айтгин». Ушбу оятнинг маъноси қатъий, уни бошқа маънога асло буриб бўлмайди.

Қатъий бўлмаган хабарга мисол Аллоҳ таолонинг «Талоқ қилинган аёллар ўзларича уч қуруъ кутарлар», деган қавли. Таржимада «қуруъ» сўзининг айнан ўзини олдик. Чунки бу сўзни араб тилидан бошқа тилга таржима қилишнинг умуман иложи йўқ. Биргина шу оятнинг ўзида у бир-бирига зид иккита маънони англатади. Қуръу бир маънога кўра ҳайзни англатса, иккинчи маънога кўра унинг тескарисини – ҳайздан покланиш маъносини англатади.

Тафсирчиларимиз ҳам, фикҳий мазҳаблар бошлиқлари бўлган имомларимиз ҳам бу масалада иккига бўлинишган.

Имом Абу Ҳанифа раҳматуллоҳи алайҳи қуръуни ҳайз деб тушунтирганлар. Шунга биноан, ояти каримадаги: «Талоқ қилинган аёллар ўзларича уч қуруъ кутарлар» жумласининг маъноси «уч ҳайз кутарлар» бўлади.

Демак, эри билан бирга яшаган, ҳайз кўрадиган аёлни эри талоқ қилса, у аёл ўзича идда санаб, уч ҳайз кўргунча ўтиради. Шу муддат ичида иддадаги аёл нима қилиши керак бўлса, шуни қилади. Бошқа мазҳабларда эса уч покликни кўргунча идда ўтиради.

Бас, мана шунга ўхшаш, бирдан ортиқ маънони ифода этган ва биз ўша маъноларнинг бирининг иккинчисидан кучли эканини исботлай олмаган хабарлар жазмли яқийн илмни ифода этмайди. Бунинг эса ўзига яраша ҳукми бўлади.

«Сунний ақийдалар» китобидан